O‘ZBEKISTONDA BANK KREDITLARI HAJMINING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIR

Shakirova Nigora Axralovna
Tashkent State University of Economics
PhD Associate Professor,
Department of Economic Statistics
Phone: +99894-364-00-50
E-mail:shakirova0130@gmail.com
ORCID:https://orcid.org/0009-0006-5025-4764
Buriyev Abbos Axmat o’g’li
Toshkent Davlat Iqtisodiyot universiteti
Moliya va moliyaviy texnalogiyalar fakulteti talabasi
Tel: +998944740161
E-mail:abbosburiyev474@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekistonda bank kreditlari hajmi bilan iqtisodiy o‘sish o‘rtasidagi bog‘liqlik 2020–2026-yillar kesimida tahlil qilinadi. Tadqiqotda kredit portfelining dinamikasi, kredit/YAIM nisbati, kredit-depozit ko‘rsatkichi, kreditlarning tarmoqlar va mulkchilik bo‘yicha tarkibi hamda muammoli kreditlar ko‘rsatkichlari o‘zaro taqqoslanadi. 2026-yil uchun bank tizimi bo‘yicha 1-avgust holatidagi Markaziy bank ma’lumotlari, iqtisodiy o‘sish bo‘yicha esa 2026-yil yanvar–iyun davrining rasmiy statistikasi asos qilib olindi. Natijalar kredit hajmining mutlaq o‘sishi iqtisodiy faollikni moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirganini, biroq kreditning o‘sishga ta’siri uning qaysi tarmoqlarga, qanday shartlarda va qanday risk bilan yo‘naltirilganiga kuchli bog‘liqligini ko‘rsatadi. Maqolada kreditlash samaradorligini oshirish, davlat banklarida bozor tamoyillarini kuchaytirish, hududiy kreditlashni diversifikatsiya qilish va makroprudensial nazoratni takomillashtirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: bank krediti, iqtisodiy o‘sish, kredit portfeli, YAIM, moliyaviy vositachilik, kredit-depozit nisbati, muammoli kreditlar, davlat ulushi mavjud banklar, moliyaviy barqarorlik, O‘zbekiston.

Аннотация. В статье анализируется взаимосвязь между объемом банковского кредитования и экономическим ростом в Узбекистане в 2020–2026 годах. Рассматриваются динамика кредитного портфеля, отношение кредитов к ВВП, соотношение кредитов и депозитов, структура кредитов по отраслям и формам собственности банков, а также показатели проблемных кредитов. Для характеристики 2026 года использованы последние на дату подготовки статьи официальные данные Центрального банка по состоянию на 1 августа, а динамика ВВП представлена по итогам января–июня 2026 года. Результаты показывают, что рост кредитного портфеля расширяет возможности финансирования экономической активности, однако влияние кредита на рост зависит от направленности ресурсов, качества отбора заемщиков и уровня финансовых рисков. Сформулированы практические предложения по повышению эффективности кредитования, усилению рыночных принципов в деятельности государственных банков, диверсификации регионального кредитования и совершенствованию макропруденциального регулирования.

Ключевые слова: банковский кредит, экономический рост, кредитный портфель, ВВП, финансовое посредничество, отношение кредитов к депозитам, проблемные кредиты, государственные банки, финансовая устойчивость, Узбекистан.

Abstract. This article examines the relationship between bank lending and economic growth in Uzbekistan over 2020–2026. The study compares the dynamics of the banking loan portfolio, the credit-to-GDP ratio, the loan-to-deposit ratio, the sectoral and ownership structure of lending, and non-performing loan indicators. For 2026, the analysis uses the latest official banking data available at the time of preparation, covering the banking system as of 1 August, while GDP dynamics are

presented for January–June 2026. The findings suggest that a larger credit portfolio expands financing opportunities for economic activity, but the growth effect of credit depends strongly on where funds are allocated, how borrowers are assessed, and how financial risks are managed. The paper develops practical measures aimed at improving credit efficiency, strengthening market principles in state-owned banks, diversifying regional lending, and improving macroprudential oversight.

Keywords: bank credit, economic growth, loan portfolio, GDP, financial intermediation, loan-to-deposit ratio, non-performing loans, state-owned banks, financial stability, Uzbekistan.

KIRISH

Bank krediti iqtisodiyotda jamg‘armalarni investitsiyaga aylantirish, korxonalar aylanma mablag‘larini to‘ldirish va uy xo‘jaliklarining uzoq muddatli xarajatlarini moliyalashtirishning muhim vositasidir. Uning iqtisodiy o‘sishga ta’siri kredit miqdoridan ko‘ra, mablag‘larning qaysi sektor va loyihalarga, qanday narxda va qanday risk mezonlari asosida yo‘naltirilishiga bog‘liq. Kredit kengayishi kapital jamg‘arilishi, innovatsiya va talabni qo‘llab-quvvatlashi mumkin, biroq haddan tashqari qarzdorlik va bank risklarining to‘planishiga ham olib kelishi ehtimoli mavjud. Shu sabab O‘zbekiston sharoitida kredit hajmi bilan birga uning sifati va taqsimoti ham baholanishi zarur [14; 16; 19; 20].

O‘zbekistonda bank faoliyatining huquqiy bazasi 2019-yilda yangilandi. “Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida”gi O‘RQ-580-son Qonun hamda “O‘zbekiston Respublikasining Markaziy banki to‘g‘risida”gi O‘RQ-582-son Qonun bank faoliyatini tartibga solish, risklarni boshqarish va moliyaviy barqarorlikni ta’minlashning asosiy huquqiy poydevorini belgilaydi [1; 2].

2020–2025-yillarga mo‘ljallangan bank tizimini isloh qilish strategiyasi kreditlashni faqat hajman kengaytirish emas, balki bozor tamoyillariga o‘tkazish, davlat resurslariga qaramlikni kamaytirish va risklarni boshqarish sifatini yaxshilashni ko‘zda tutgan [3].

2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasida davlat ulushi mavjud tijorat banklarini transformatsiya qilish va 2026-yil yakuniga qadar bank aktivlarida xususiy sektor ulushini 60 foizga chiqarish maqsadi belgilangan [4]. 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son Farmon bilan “O‘zbekiston-2030” strategiyasining yangi bosqichi doirasida kreditlash, depozitlar, banklarni xususiylashtirish va xalqaro standartlarni kengaytirishga qaratilgan vazifalar belgilandi; 2030-yilgacha yillik kreditlash hajmini 720 trln so‘mga yetkazish nazarda tutilgan [5]. 2026-yil davlat dasturida mahallalarda ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish loyihalarini kengaytirish orqali bandlikni oshirish vazifalari ham qayd etilgan [6].

2026-yilning to‘liq yillik makroiqtisodiy natijalari hali shakllanmagan. Shu bois maqolada bank tizimi uchun 2026-yil 1-avgust holatidagi Markaziy bank ma’lumotlari, YAIM uchun esa 2026-yil yanvar–iyun davrining eng so‘nggi rasmiy ko‘rsatkichlari ishlatiladi [7; 11; 12]. 2026-yil yanvar–iyunida YAIM 1 072,7 trln so‘mni tashkil etib, real hisobda 8,5 foizga o‘sdi; 2025-yil yakunida real o‘sish 7,7 foiz bo‘lgan [11; 12].

ADABIYOTLAR TAHLILI

Bank krediti va iqtisodiy o‘sish aloqasi moliyaviy vositachilik nazariyasida muhim o‘rin tutadi. King va Levine (1993) 80 mamlakat ma’lumotlari asosida moliyaviy rivojlanish ko‘rsatkichlari jon boshiga real YAIM o‘sishi, kapital jamg‘arilishi va kapitaldan foydalanish samaradorligi bilan bog‘liqligini ko‘rsatgan [14].

King va Levine (1993) Journal of Monetary Economics jurnalidagi tadqiqotida bank tizimining jamg‘armalarni safarbar etish, istiqbolli loyihalarni tanlash, riskni diversifikatsiya qilish va innovatsiyani rag‘batlantirish mexanizmlari orqali o‘sishni tezlashtirishini asoslagan [15]. Levine (2005) adabiyotlarni umumlashtirib, moliyaviy vositachilar va bozorlarning ikkalasi ham iqtisodiy o‘sishda muhimligini qayd etadi [16].

Beck, Levine va Loayza (2000) moliyaviy rivojlanishning uzoq muddatli real o‘sish va unumdorlik bilan bog‘liqligini ko‘rsatgan [17]. Rajan va Zingales (1998) esa tashqi moliyalashtirishga ehtiyoji yuqori tarmoqlar moliyaviy jihatdan rivojlangan mamlakatlarda tezroq o‘sishini aniqlagan [18]. Bu natijalar kreditning investitsiya va tarkibiy transformatsiyadagi rolini ko‘rsatadi.

Kredit o‘sishi har doim ham ijobiy natija bermaydi. Schularick va Taylor (2012) kredit o‘sishi moliyaviy inqirozlarning kuchli bashoratchisi ekanini ko‘rsatadi [19]. Arcand, Berkes va Panizza (2015) esa moliyaviy chuqurlik ma’lum chegaradan oshgach, uning o‘sishga ijobiy ta’siri susayishi mumkinligini ta’kidlaydi [20]. Shuning uchun kredit ekspansiyasini kredit sifati va qarzdorlikning bardoshliligi bilan birga baholash kerak.

Svirydzenka (2016) moliyaviy rivojlanishni faqat kredit/YAIM ko‘rsatkichi bilan o‘lchash cheklanganini ko‘rsatib, chuqurlik, foydalanish imkoniyati va samaradorlikni birlashtiruvchi yondashuvni taklif etadi [21]. O‘zbekiston uchun ham kredit hajmi bilan birga davlat banklari ulushi, kredit-depozit nisbati va NPL kabi sifat indikatorlarini kuzatish muhim.

O‘zbekiston va Markaziy Osiyo bo‘yicha so‘nggi tadqiqotlarda kredit va moliyaviy rivojlanish ta’siri bir yo‘nalishli emasligi qayd etiladi. Raximova, Yusupov va Normo‘minov (2026) beshta MDH iqtisodiyoti bo‘yicha panel ma’lumotlarda kredit, inflyatsiya va savdo ochiqligini birgalikda ko‘rib chiqadi [22]. Bobojanov (2024) Markaziy Osiyoda moliyaviy rivojlanish omillarini o‘rganib, xususiy sektor krediti va savdo o‘zgaruvchilarining ta’siri aralash bo‘lishi mumkinligini ko‘rsatadi [23].

IMFning 2025-yilgi Article IV hisobotida O‘zbekistonda kredit o‘sishi sekinlashgani, biroq mikroqarz segmentida yuqori o‘sish saqlangani qayd etilgan: uy xo‘jaliklariga kreditlash o‘sishi 2025-yil mart oxirida 21,1 foiz, mikroqarzlar esa uy xo‘jaliklarida 84 foiz va korporativ segmentda 116 foiz bo‘lgan [13]. IMF davlatning moliya tizimidagi roli hamon katta ekanini qayd etadi. Demak, kredit

miqdorining o‘zi yetarli emas; uning tarkibi, narxi, risklari va institutsional sifati ham muhim [13].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot IMRAD yondashuviga mos uch guruh usulni birlashtiradi: tavsiflovchi statistik tahlil, tarkibiy tahlil hamda qiyosiy-korrelyatsion tahlil. Kredit portfeli o‘sishi, YAIM o‘sishi, kredit/YAIM, kredit-depozit va NPL ko‘rsatkichlari hisoblanib, kreditlarning tarmoqlar va banklar guruhlari bo‘yicha taqsimoti taqqoslanadi.

Asosiy formulalar: kredit o‘sish sur’ati = (C_t/C_{t-1}−1)×100; kredit/YAIM = (C_t/YAIM_t)×100; kredit-depozit nisbati = kreditlar/depozitlar×100; NPL ulushi = NPL/jami kreditlar×100. 2020–2025 yillar uchun kredit portfeli yil oxiriga moslashtirilib, 2026-yil davriy ko‘rsatkichlari 1-avgust holatida alohida baholandi [7–10].

Metodik cheklov shundaki, yillik kredit va YAIM qatori qisqa. Shu sabab Pearson korrelyatsiyasi sabab-oqibatni isbotlamaydi. Kredit ta’siri kechikib namoyon bo‘lishi va foiz stavkalari, investitsiya, savdo, fiskal siyosat hamda inflyatsiya bilan birga shakllanishi mumkin. Xulosa bir nechta indikatorni birgalikda talqin qilishga asoslanadi.

1-jadval. O‘zbekiston bank kreditlari va iqtisodiy o‘sishining asosiy dinamikasi

Davr	Kredit portfeli, trln so‘m	YAIM, trln so‘m	Kredit o‘sishi, %	Real YAIM o‘sishi, %	Kredit/YAIM, %
2020	276,98	738,43	-	1,9*	37,5
2021	326,39	861,20	17,8	7,4	37,9
2022	390,05	1 041,89	19,5	6,0	37,4
2023	471,41	1 261,81	20,9	6,3	37,4

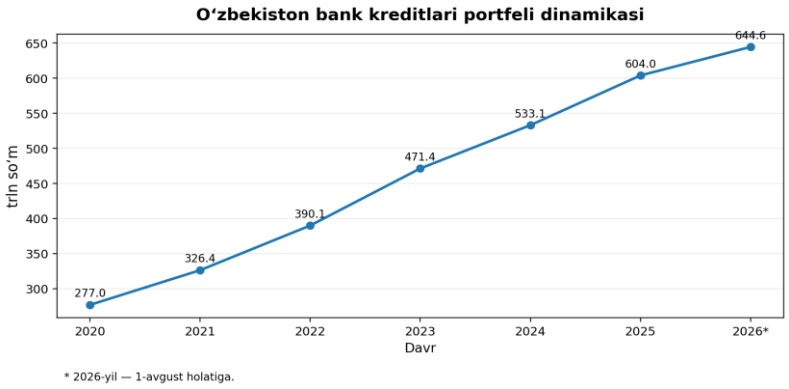
Davr	Kredit portfeli, trln so‘m	YAIM, trln so‘m	Kredit o‘sishi, %	Real YAIM o‘sishi, %	Kredit/YAIM, %
2024	533,12	1 535,38	13,1	6,7	34,7
2025	604,00	1 849,65	13,3	7,7	32,7
2026-01 avgust	644,64	1 072,70	6,7	8,5	n/a

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki va Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida muallif hisob-kitobi. 2020-yil real YAIM o‘sishi rasmiy statistik qatorlardan olingan yaxlitlangan ko‘rsatkich; 2026-yil YAIM va o‘sish 2026-yil yanvar-iyuniga tegishli; 2026-yil kredit o‘sishi 2026-yil 1-yanvar va 1-avgust qoldig‘i bo‘yicha; [7; 11; 12].

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Raqamlar so‘nggi besh yilda kreditlash miqyosi ancha kengayganini ko‘rsatadi. 2020-yil oxiriga mos keluvchi 2021-yil 1-yanvar holatidagi 277,0 trln so‘mlik kredit portfeli 2025-yil oxirida 604,0 trln so‘mga yetgan. Bu qariyb 2,18 barobar o‘sishdir. 2026-yil 1-avgustda esa kredit portfeli 644,6 trln so‘mga chiqib, yil boshiga nisbatan 6,7 foiz va 2025-yil avgustiga nisbatan 12 foiz ko‘paygan [7]. Demak, kreditlash sur’ati 2023-yildagi 20,9 foizlik darajadan 2024-2025 yillarda 13 foiz atrofida barqarorlashgan, 2026-yilda esa o‘sish davom etgan.

Raqamlar kreditlash miqyosi sezilarli kengayganini ko‘rsatadi. 2021-yil boshidagi 277,0 trln so‘mlik kredit portfeli 2025-yil oxirida 604,0 trln so‘mga yetdi, ya’ni qariyb 2,18 baravar oshdi. 2026-yil 1-avgustda portfel 644,6 trln so‘m bo‘lib, yil boshiga nisbatan 6,7 foiz va 2025-yil avgustiga nisbatan 12 foiz ko‘paygan [7]. 2023-yildagi 20,9 foizlik o‘sishdan so‘ng 2024–2025 yillarda sur’at 13 foiz atrofida shakllandi.

Rasm 1. O‘zbekiston bank kreditlari portfeli dinamikasi, 2020–2026.

Kredit hajmi mutlaq qiymatda oshgan bo‘lsa-da, uning YAIMga nisbati pasaygan: 2020–2023 yillarda 37–38 foiz atrofida bo‘lgan ko‘rsatkich 2024-yilda 34,7 foiz va 2025-yilda 32,7 foizni tashkil etdi. Bu kreditning iqtisodiy ahamiyati kamayganini anglatmaydi; nominal YAIM tezroq o‘sganini ham aks ettiradi. Real YAIM 2025-yilda 7,7 foiz, 2026-yil yanvar–iyunida 8,5 foiz o‘sdi [11; 12].

2021–2025 yillarda kredit o‘sishi va real YAIM o‘sishi uchun Pearson korrelyatsiyasi taxminan −0,62 chiqdi. Besh kuzatuvli bunday hisob sabab-oqibat sifatida talqin qilinmaydi. Davrlar tiklanish, makroprudensial choralar va kredit sifati siyosati bilan birga o‘tgan. Shu bois joriy kredit o‘sishi va joriy YAIM o‘sishini oddiy tenglashtirish kreditning haqiqiy investitsion samarasini to‘liq ko‘rsatmaydi.

Izoh: kredit o‘sishi va real YAIM o‘sishi bir xil vaqt oralig‘idagi ko‘rsatkichlar bo‘lgani uchun grafik sabab-oqibatni isbotlamaydi; ta’sir tarmoq tarkibi, foiz sharoiti va vaqt bo‘yicha kechikishlar orqali yuzaga kelishi mumkin.

2026-yil 1-avgustda davlat banklarida kredit-depozit nisbati 170 foiz, boshqa banklarda 95 foiz bo‘lgan [10]. Tafovut davlat banklarida kreditlash depozit bazasidan yuqori ekanini, ya’ni boshqa resurs manbalari ham muhimligini ko‘rsatadi. IMF ham davlatning moliyadagi roli yuqoriligini qayd etadi [13].

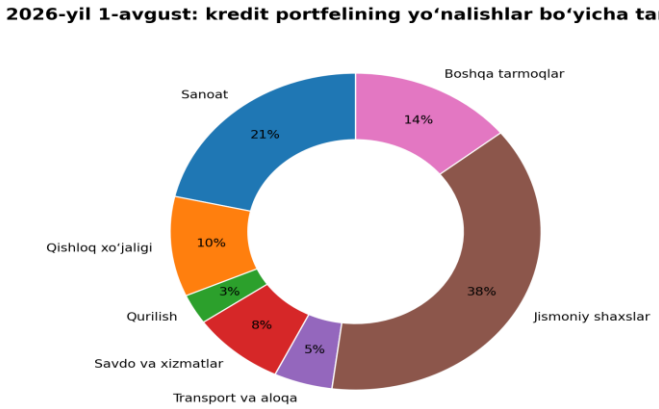
Moliyaviy barqarorlik nuqtayi nazaridan NPL ko‘rsatkichi 2026-yil 1-iyunda 3,7 foizni tashkil etdi. Davlat banklarida bu 4,0 foiz, boshqa banklarda 3,2 foiz bo‘lgan [9]. NPLning umumiy darajasi ikki xonali ulushga chiqmagan bo‘lsa-da, kredit portfeli kengayishining davom etishi sharoitida sifatsiz kreditlarning absolyut

miqdorini nazorat qilish muhim. Shu sabab NPLni faqat banklar kesimida emas, yangi berilgan kreditlar vintage tahlili, soha bo‘yicha default darajasi va qarz oluvchining qarz xizmatiga nisbati kabi indikatorlar bilan kuzatish lozim.

2-jadval. 2026-yil 1-avgustda kreditlarning iqtisodiyot tarmoqlari bo‘yicha tarkibi

Yo‘nalish	2025-01 avgust, trln so‘m	2026-01 avgust, trln so‘m	Ulush 2026, %	Yillik o‘zgarish, %
Jami kreditlar	576,2	644,6	100	12
Sanoat	152,4	133,4	21	-13
Qishloq xo‘jaligi	58,0	66,4	10	14
Qurilish	16,3	21,6	3	32
Savdo va umumiy xizmatlar	40,7	50,6	8	25
Transport va aloqa	33,4	34,0	5	2
Jismoniy shaxslar	201,8	239,8	37	19
Boshqa tarmoqlar	67,5	92,3	14	37

Tarmoq tarkibi kredit ekspansiyasining sifatini baholash uchun muhim. 2026-yil 1-avgustda jismoniy shaxslar kreditlari portfelning 37 foizini tashkil etib, bir yilda 19 foizga oshgan. Qurilish 32 foiz, savdo va umumiy xizmatlar 25 foiz, qishloq xo‘jaligi 14 foiz o‘sgan, sanoat kreditlari esa 13 foizga qisqargan [8]. Bu ichki talab va xizmatlar segmentlarida kredit qo‘llab-quvvatlovi kuchayganini, sanoatda esa uzoq muddatli investitsiya moliyalashtirishiga e’tibor zarurligini ko‘rsatadi.

Rasm 2. Kredit portfelining yo‘nalishlar bo‘yicha tarkibi, 2026-yil 1-avgust.

Kredit miqdoridan tashqari uning maqsadli samaradorligi muhim. King va Levine hamda Rajan va Zingales tadqiqotlari kredit resurslari samarali investitsiya va tashqi moliyalashtirishga muhtoj tarmoqlarga yetib borgandagina o‘sishga ta’siri kuchayishini ko‘rsatadi [14; 18]. Shu bois O‘zbekistonda kredit bahosini mahsuldorlik, eksport, yangi ish o‘rinlari va qo‘shilgan qiymat bilan bog‘lash maqsadga muvofiq.

Hududiy kreditlashdagi markazlashuv ham muhim masala. 2026-yil 1-avgustda Toshkent shahriga 292,8 trln so‘m yoki jami portfelning 45,4 foizi to‘g‘ri kelgan [7]. Bu yirik biznes va moliyaviy infratuzilmaning shaharda jamlanganligi bilan izohlanishi mumkin, biroq hududlar bo‘yicha moliyalashtirish imkoniyatlari farqini ham kuchaytiradi. Raqamli scoring va kredit kafolatlari bu tafovutni qisqartirishi mumkin.

Foiz stavkalari va pul-kredit sharoiti kreditning o‘sishga ta’sir kanalidir. Markaziy bankning 2026-yil 16-sentabrdagi qaroriga ko‘ra asosiy stavka 14 foizda saqlangan [10]. 2026-yil 1-avgustda kreditlar 12 foiz, depozitlar esa 34 foiz o‘sgani banklarning resurs bazasi mustahkamlanganini ko‘rsatadi [7].

2026-yilgi “O‘zbekiston-2030” strategiyasining yangi bosqichida kredit hajmini oshirish bilan birga banklarni xususiylashtirish, depozitlarni kengaytirish, xalqaro standartlar va raqobatni kuchaytirish maqsadlari qo‘yilgan [5]. 720 trln so‘mlik yillik kreditlash maqsadi [5] kredit portfeli qoldig‘i bo‘lgan 644,6 trln so‘m

bilan bir xil ko‘rsatkich emas; shu sabab oqim, qoldiq portfel, kredit sifati va YAIMga nisbatan chuqurlik alohida baholanishi kerak.

AMALIY YECHIMLAR VA TAKLIFLAR

Birinchi taklif - kredit o‘sishini sifat indikatorlari bilan bog‘lash. Monitoringda bir kredit so‘miga yaratilgan qo‘shilgan qiymat, eksport, yangi ish o‘rinlari va asosiy vositalarga investitsiya kabi ko‘rsatkichlardan foydalanish zarur.

Ikkinchi taklif - davlat banklarida depozit va kredit muvozanatini mustahkamlash. 2026-yil 1-avgustda kredit-depozit nisbati 170 foiz bo‘lgan [10]. Depozitlarni ko‘paytirish, uzoq muddatli obligatsiyalar va sindikatlashtirilgan moliyalashtirish kabi bozor instrumentlari bu tafovutni kamaytirishi mumkin.

Uchinchi taklif - kichik va o‘rta biznes uchun pul oqimiga asoslangan kreditlashni rivojlantirish. Soliq, elektron savdo, hisob-faktura, to‘lov va kredit tarixi ma’lumotlarini integratsiya qiluvchi scoring tizimlari garov yetishmasligi sabab moliyalashtirilmayotgan korxonalar ulushini qisqartiradi.

To‘rtinchi taklif - mikroqarz va iste’mol kreditlarida makroprudensial nazoratni kuchaytirish. IMF mikroqarzlar o‘sishining yuqoriligini qayd etgan [13]. Qarz yuklamasi va qarz xizmatining daromadga nisbati kabi ko‘rsatkichlarni muntazam nazorat qilish kredit ekspansiyasini daromad o‘sishi bilan uyg‘unlashtiradi.

Beshinchi taklif - hududiy kreditlashni diversifikatsiya qilish. Toshkent shahrining 45,4 foizlik ulushi [7] yirik markazlashuvni ko‘rsatadi. Hududiy biznes uchun kredit kafolatlari, onlayn scoring va ta’minot zanjiri moliyalashtirish vositalarini rivojlantirish kredit oqimini kengaytirishi mumkin.

Oltinchi taklif - kreditning iqtisodiy o‘sishga ta’sirini choraklik monitoring qilish. Kredit o‘sishi, real YAIM, investitsiya, sanoat ishlab chiqarishi, eksport, bandlik, qarzdorlik, NPL va foiz stavkalari yagona tizimda kuzatilishi lozim. Keyingi bosqichda ARDL, VAR yoki panel regressiya usullari bilan kechikkan ta’sirlarni baholash mumkin.

XULOSA

Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda bank kreditlari bilan iqtisodiy o‘sish o‘rtasida mazmunli, biroq oddiy chiziqli bo‘lmagan aloqa mavjudligini ko‘rsatadi. 2021-yildagi 277,0 trln so‘mlik portfeldan 2025-yil oxirida 604,0 trln so‘mga, 2026-yil 1-avgustda 644,6 trln so‘mga yetilgan [7].

2025-yilda real YAIM 7,7 foiz, 2026-yil yanvar–iyunida 8,5 foiz o‘sdi [11; 12]. Biroq kredit/YAIM 37,5 foizdan 32,7 foizgacha pasaydi. 2026-yil 1-avgustda davlat ulushi mavjud banklarning kredit bozoridagi ulushi 65 foiz, davlat banklarida kredit-depozit nisbati 170 foiz, NPL esa 1-iyun holatida 4,0 foiz bo‘lgan [7; 9; 10].

Aniq taklif sifatida kredit siyosatini uch darajada uyg‘unlashtirish kerak: makro darajada kredit o‘sishini YAIM, inflyatsiya va qarzdorlik bilan; bank darajasida kreditni kapital, depozit va NPL bilan; loyiha darajasida esa kredit samaradorligini mahsuldorlik, eksport, bandlik va qo‘shilgan qiymat bilan bog‘lash. Bu 2030-yilgacha kreditlashni kengaytirish maqsadini sifat omillari bilan birlashtiradi [5].

Umuman, bank kreditlari O‘zbekistonda iqtisodiy o‘sishning muhim moliyaviy tayanchi bo‘lib qolmoqda. Uzoq muddatli natija kreditning ko‘pligidan ko‘ra, uning samarali taqsimoti, bozor tamoyillariga yaqinligi, davlat banklarining transformatsiyasi, hududiy qamrovi va risklarni boshqarishga ko‘proq bog‘liq. Shuning uchun keyingi davrda “ko‘proq kredit”dan ko‘ra “barqaror va mahsuldor kredit” tamoyili ustuvor bo‘lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining “Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘RQ-580-son, 05.11.2019. Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi (LexUZ).
2. O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbekiston Respublikasining Markaziy banki to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘RQ-582-son, 11.11.2019. Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi (LexUZ).
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son Farmoni. “2020–2025-yillarga mo‘ljallangan O‘zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi”. LexUZ.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”. LexUZ.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son Farmoni. “Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo‘ljallangan ustuvor yo‘nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”. LexUZ.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF-22-son Farmoni. “Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish” yilida ustuvor yo‘nalishlar bo‘yicha islohotlar dasturlari va “O‘zbekiston-2030” strategiyasini amalga oshirish bo‘yicha davlat dasturi to‘g‘risida. LexUZ.
7. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2026). Bank tizimining asosiy ko‘rsatkichlari va tijorat banklari faoliyatining statistik ma’lumotlari, 2026-yil 1-avgust holatiga. Markaziy bank rasmiy statistikasi.
8. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2026). Tijorat banklarining kredit qo‘yilmalarining iqtisodiy tarmoqlar bo‘yicha taqsimoti, 2026-yil 1-avgust holatiga.
9. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2026). Tijorat banklarining muammoli kreditlari (NPL) to‘g‘risida ma’lumot, 2026-yil 1-iyun holatiga.

2026-yil 1-avgustdagi tizim kesimi uchun mavjud rasmiy nashrlar bilan solishtirma tekshiruvdan foydalanildi.

10. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2026). Pul-kredit siyosati bo‘yicha press-reliz: 16-sentabr 2026-yilda asosiy stavkani 14 foiz darajasida saqlab qolish to‘g‘risidagi qaror.
11. National Statistics Committee of the Republic of Uzbekistan. (2026). Gross Domestic Product of the Republic of Uzbekistan for January-December 2025. Press release, 26 January 2026.
12. National Statistics Committee of the Republic of Uzbekistan. (2026). Uzbekistan’s gross domestic product grew by 8.5 percent in January–June 2026. Press release, 31 July 2026.
13. International Monetary Fund. (2025). Republic of Uzbekistan: 2025 Article IV Consultation - Press Release; and Staff Report. IMF Staff Country Reports, 2025/143.
14. King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance and Growth: Schumpeter Might Be Right. The Quarterly Journal of Economics, 108(3), 717-737. https://doi.org/10.2307/2118406.
15. King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance, entrepreneurship and growth: Theory and evidence. Journal of Monetary Economics, 32(3), 513-542. https://doi.org/10.1016/0304-3932(93)90028-E.
16. Levine, R. (2005). Finance and Growth: Theory and Evidence. In P. Aghion & S. Durlauf (Eds.), Handbook of Economic Growth, Vol. 1, Part A, 865-934. Elsevier. https://doi.org/10.1016/S1574-0684(05)01012-9.
17. Beck, T., Levine, R., & Loayza, N. (2000). Finance and the Sources of Growth. Journal of Financial Economics, 58(1-2), 261-300.
18. Rajan, R. G., & Zingales, L. (1998). Financial Dependence and Growth. American Economic Review, 88(3), 559-586.

19. Schularick, M., & Taylor, A. M. (2012). Credit Booms Gone Bust: Monetary Policy, Leverage Cycles, and Financial Crises, 1870-2008. American Economic Review, 102(2), 1029-1061. https://doi.org/10.1257/aer.102.2.1029.
20. Arcand, J.-L., Berkes, E., & Panizza, U. (2015). Too much finance? Journal of Economic Growth, 20(2), 105-148. https://doi.org/10.1007/s10887-015-9115-2.
21. Svirydzenka, K. (2016). Introducing a New Broad-based Index of Financial Development. IMF Working Paper No. 2016/005. https://doi.org/10.5089/9781513583709.001.
22. Raximova, U. Z., Yusupov, Y. Sh., & Normo‘minov, Sh. M. (2026). Credit Volume and Economic Growth: A Panel Data Analysis of Five CIS Economies. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal.
23. Bobojanov, Sh. Q. (2024). What drives financial development in Central Asian Countries. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2 (maxsus son). https://doi.org/10.5281/zenodo.14315788.

Rasm va statistik ma’lumotlarning asosiy rasmiy manbalari: Markaziy bankning bank tizimi statistikasi, kreditlarning tarmoq tarkibi va pul-kredit siyosati press-relizlari; Milliy statistika qo‘mitasining 2026-yil yanvar–iyun YAIM press-relizi; LexUZ’dagi PF-5992 va PF-21-son hujjatlar.